

labod

glasilo podjetja
labod tovarne oblačil
novo mesto

leto XVII
27. maj 1991
številka 5

Pogled na tekstil z drugimi očmi

V eni od aprilskih številke Jane je urednica te popularne revije, **Bernarda Jeklin**, napisala uvodnik, ki se nanaša na tekstilno industrijo pri nas v primerjavi s položajem te panoge v Evropi. Povod za to razmišljanje je bil zagrebški NIK, ki je, iz nedavno uspešnega konfekcionarja, postal podjetje, ki je moralo zapreti vrata...

Le prva dva meseca letos se je proizvodnja prediva in tkanin v primerjavi z enakim obdobjem lani zmanjšala za 38,4 odstotka, v industriji končnih tekstilnih izdelkov pa za 16,7%. Doslej se je v stečajih tekstilnih tovarn znašlo na cesti okoli 30.000 zaposlenih. Strokovnjaki računajo, da je to šele blag začetek letošnjega plazu, kajti velika večina tekstilnih podjetij je nelikvidnih ali na robu nelikvidnosti, z minimalnimi pa zjamčenimi osebnimi dohodki in pogosto tudi brez teh.

In medtem ko slovenska vlada rešuje tako ali tako na smrt obsojeno slovensko železarstvo in premier ne stori nič,

da bi zamenjal resornega človeka, ki upravljanju slovenske industrije očitno že od začetka ni kos, se bo izjemno perspektivna, čeprav danes resda skrahirana slovenska industrijska veja, tekstil, ta hip sesula v prah in pepel in nihče več je ne bo rešil. Slovenska tekstilna industrija, žal, ne bo tretji dan po smrti od mrtvih vstala, kajti že z nagovorom tekstilcem v vladni palači ob januarskem sejmu mode je (tudi) tekstilni minister Izidor Rejc urbi et orbi razkril svoje stališče in poglede na slovensko tekstilno industrijo..

Povejmo mu torej (pa ne samo njemu), kako je bilo s tem drugod po svetu in kaj se

lahko iz tega tam, kjer to znaajo, doseže. Italijanska tekstilna industrija se je v začetku 70. let znašla približno tam, kjer so dandanes slovenski tekstilci.

Sposobni vladni menedžerji z nekaj zdrave pragmatične pameti in vizionarskih počutenj pa so (tako kot njihovi kolegi povsod drugod po Evropi, a za naše preišljanje in primerjanje morda še bolj uporabno) presodili, da oblačnemu in oblačilom v nobenem pogledu ne sme zazvoniti navček, ker to ni smiselno in gospodarno. Že leta 1971 je vlada sprejela poseben Tekstilni akt za modernizacijo tekstilnih tovarn. Od leta 1971 do 1976 so v ta namen 336 najbolj zainteresira-

nim in najperspektivnejšim podjetjem razdelili več kot 400 milijard tedaj seveda še mnogo več vrednih lir za kredite z izjemno ugodnimi pogoji. Leta 1987 so sprejeli nov, podoben akt. Njegovo ponudbo za pomoč je tedaj izkoristilo dvanajst velikih tekstilnih in konfekcijskih podjetij. Za koristne in plodne so se pokazale tudi številne neposredne intervencije z vladnega vrha. Vlada je sicer največ »bezala« v javna podjetja, ki proizvajajo kemična vlakna, predivo in tkanine, a blagodejni učinki visoko strokovnih in domišljenih posegov so se pokazali tudi pri proizvodnji končnih izdelkov. Strokovnjaki računajo, da je italijanska vlada od leta 1970 do 1980 namenila vsako leto na zaposlenega v tekstilu 800 do 850 dolarjev. Pri tem je bilo

V današnji številki

- S pogovora na seji konference sindikata, kjer je bil prisoten tudi glavni direktor, govori sestavek **Zahteve in odmevi**
- Predstavljamo vam direktorja finančno-računovodskega sektorja, vodjo priprave dela za program VO in vodjo službe kontrole kvalitete
- Iščemo mnenja o nakupu na kartico
- Zanimivo bo prebrati sestavek s seje komisije za družbeni standard
- Kaj je novega v naših tovarnah
- Pa še marsikaj...

500 dolarjev namenjenih socialni zaščiti delavcev, 185 dolarjev kompenzacijam za skrajšani delovnik, 100 dolarjev na glavo je šlo kot pomoč podjetjem pod vladnim nadzorom in od 20 do 25 dolarjev za izravnavo obresti pri investicijskih kreditih.

Kajpak tudi tekstilci niso sedeli križem rok: reorganizirali so podjetja v manjše, okretne enote z malo zaposlenimi, se posvetili inovacijam, iskali zase najboljše možnosti superspecializacije, se poskušali drugače tehnološko organizirati. Posebej zanimivo je, da v nasprotju z, denimo, Zahodno Nemčijo Italijani ves ta čas ljudi tako rekoč niso odpuščali.

Danes je povprečna delovna ura v italijanski tekstilni industriji plačana sicer malce slabše kot v Zahodni Nemčiji, a že bolje kot v Združenih državah, na Japonskem, v Franciji in Veliki Britaniji. V njej je zaposlenih že več kot milijon delavcev, tretjina vseh v tekstilu zaposlenih v Evropski gospodarski skupnosti. Italija je danes največji svetovni izvoznik tekstilnih izdelkov oziroma največji neto zaslužkar, pri čemer država nad svojo tekstilno industrijo še vedno bedi z nekaterimi centralističnimi in intervencionističnimi, a si jaino namazanimi vzvodi.

Iz Nemčije bi lahko pripovedovali nekoliko drugačno zgodbo, a prav tako s srečnim in več kot uspešnim koncem.

Obvestilo

Sindikata obvešča, da sta realizacija in spremljanje stavkovnih zahtev nalogi, ki sta preneseni na izvršni odbor sindikata Ločne in na konferenco sindikata podjetja. Oba organa bosta delo opravila ob obravnavanju polletnega obračuna. Zato je stavkovni odbor za ta čas razpuščen.

Takšne so tudi tekstilne zgodbe Velike Britanije, Francije, Nizozemske, Belgije, Španije, Portugalske. Vse so svojo tekstilno industrijo v zadnjih letih s pretehtanimi in skrbno izbranimi ekonomskimi instrumenti, predvsem seveda s krediti, in drugimi splošnimi industrijskimi olajšavami ter z ostrimi in neusmiljenimi carinskimi zaščitami in drugimi protekcionističnimi ukrepi tam, kjer je bilo to smotno, razvile v visoko donosne industrijske veje.

Zdajle, spomladi, ko je čas za novo sezono oblačenja in se

ženske zapodimo med obešalnike v slovenske tekstilne trgovine, da bi kaj kupile ali vsaj občudovale, se nam z obešalnikov nasmiha nove pomladne kolekcije slovenskih tekstilcev, nič slabše, da, celo bolj bleščeče, modne in občudovaje vredne kot kdaj prej. Mura, Triglav, Gorenjska oblacija, Pik, Labod, Almira, Rašica, Sezana in še mnogo drugih — je mogoče, da jih bomo pustili kar pomreti?

Natanko vem, da Lojze Peterle ta hip nima denarja. A najbrž v izhodišču ne gre zgolj za denar. Gre za prioritete in

gre za kompetentnost. Tu pa po nepotrebnem zija črna jama in tu bi moral premier že zdavnaj ukrepati. Nekompetentni ljudje ne morejo voditi kompetentne strokovne politike, ne glede na to, da so se »nekoč nekje že izkazali«. To je nasploh nevarno merilo pri novačenju vodilnih in odločujočih kadrov, merilo, ki ga drago plačujemo in ga bomo v prihodnje še dražje plačevali.

Kot rečeno, veliki petek slovenskih tekstilcev je pred vrati. In vstajenja od mrtvih tretji dan ne bo.

Bernarda Jeklin

Tri pereča vprašanja v Tip-topu

Deževje povzroča našim straham vse več težav. Direktorica Tip-topa, Angelca Blatnik pa je resno opozorila na zadnje prvomajske poplave v njihovi proizvodnji. Prizadevnosti vzdrževalca gre zahvala, da ni prišlo do še večje katastrofe. Med prazniki je prišel pogledati, kako streha prenaša toliko dežja in ugotovil, da je ta popustila še bolj kot doslej. Ponovno je začel odstopati parket, poškodovanih je bilo nekaj gotovih izdelkov, ki so bili na srečo iz temnega blaga in so jih nato posušili z likalniki in ponovno prelikali. Poškodovanega je bilo nekaj dela, ki je čakalo na prvi dan po praznikih, strop v proizvodnji pa je še veliko bolj zacvetel. Prvi dan po praznikih je bila na medfaznem likanju dodatna vlažnost, saj je kapljalo celo iz luči, kjer se je voda tudi nabirala.

Sicer to ni bila prva poplava v Tip-topu in nešteto popravkov in lovilcev je bilo že provizorično izpeljanih. Vse pa kaže, da tako ne bo več mogoče streči vode. Nujna je sanacija strehe, za kar je sicer že pripravljen program, vprašanju izvedbe tega pa je seveda v denarju. Na težave s streho so opozorili tudi partnerji in predstavnikom Jobisa je bila obljubljena sanacija. Prav tako pa je pripravljen tudi projekt za kotlovnico v Tip-topu. To težita dve tegobi — za delo potrebujejo kvalitetno paro, ker pa je cisterna nujno potrebna čiščenja, prihaja vse pogosteje do izpada te. Iz is-

tega vzroka se tudi večja poraba mazuta. Poleg pa naj bi do leta 1992 usahnile v Ljubljani cisterne na to »umazano« gorivo, ki onesnažuje zrak in okolje. Tudi inšpekcija opozarja in grozi Tip-topu glede kotla in cisterne in bati se je, da bi znalo priti celo do prepovedi obratovanja. Kot rečeno je projekt tudi za sanacijo tega narejen, ponovno pa je treba opozoriti na vprašanje sredstev.

In končno opozarja Tip-top tudi na dotrajano strojno opremo. Direktorica pojasnjuje, da imajo najstarejše šivalne stroje. »Nekaj novih priprav in specialnih strojev smo dobili, čakamo tudi še na preše, opozoriti pa vendarle moram na šivalne stroje, ki so vendarle osnova naše proizvodnje. Nujno bi jih potrebovali 15. V

planu za lansko leto smo jih imeli osem, dobili pa nismo nobenega.«

Tako gledajo trije osnovni Tip-topovi problemi. Direktorica se zaveda, da nimajo le oni teh težav, zato tudi predlaga komisijo na ravni podjetja, ki bi ocenila pomanjkljivosti in predlagala vrstni red reševanja. Sredstva za amortizacijo se združujejo na ravni podjetja in nujno bi jih bilo usmerjati na osnovi ocene in primerjalne analize v celem podjetju. Gortovo gre pri tem predvsem za sanacije streh, ki nam kar po vrsti popuščajo. Saj je treba najprej imeti suho glavo, da bi potem delali naprej. Pobuda Angelce Blatnik je zato prav gotovo na mestu.

Prvomajsko deževje je načelo streho v Tip-topu in strop je zacvetel...

Rekonstrukcija likalnice

V Temenici je bilo za prvomajske praznike delovno. Od 24. aprila pa do 6. maja so tekla dela na rekonstrukciji likalnice. Likalnica je sicer le del načrtovanega projekta, ki zajema še ureditev prezračevanja in manjšo dozidavo. Ta bi omogočila, da bi proizvodnja končno zasedla cel sedanji prostor, ki je tudi prvotno namenjen le-tej.

Kot smo že nekajkrat poročali, je na osnovi tako zastavljenega projekta stekla »bitka« za sredstva iz naslova mejnih občin, v kar je direktorica Temenice vložila veliko truda. Iz tega naslova je bilo lani pridobljenih 1.800.000 din. Ker v sedanji situaciji ni bilo mogoče pridobiti še kakšnega drugega denarja, Labodova amortizacija pa tudi ni mogla v celoti za Temenico, so se morali pač odločiti za postopno izpeljavo začrtanih del. Najprej je bila na vrsti likalnica, saj je bila rekonstrukcija te nujna zaradi menjave proizvodnega programa. V Temenici prehajajo na predelavo samo ženskega programa. Likalnico je bilo treba zato delno na novo opremiti.

Novi tehnološki vodi in elektroinstalacija so dela, ki so jih opravili skupaj z rekonstrukcijo likalnice in pomenijo tudi osnovo za nadaljnje delo. Tu pa je treba povedati, da je vložena tudi že prošnja za republiška sredstva po zakonu o intervenciji. V Temenici upajo na uspeh, čeprav je vrsta za ta sredstva precej dolga. Trenutno je njihov projekt v presoji Ljubljanske banke. Čeprav ne

gre v tem primeru za kakšne večje vsote, velja procedura kot za velike investicije. Postopek je dolg in na žalost ta tudi nekaj stane. Očitno pa se vsemu temu ni moč izogniti, oziroma ni bližnjice. Od višine odobrenih sredstev, če bo seveda do tega sploh prišlo, pa bo odvisno, ali bodo preostali del načrtovanih del izpeljali na enkrat, ali bo potrebna tudi v bodoče postopna pot.

Za enkrat pa so v Temenici zelo zadovoljni s preurejeno likalnico. Imajo šest novih preš, eno lutko za likanje ter pet likalnih miz. Prostor je zračen svetel in večji. Nova, sodobna razsvetljava veliko pomeni in trenutno je — glede svetlobe — prav obratna situacija. Iz svetle likalnice prehajajo v temnejši del proizvodnje, to je šivalnica, ki bi morala biti praviloma najsvetlejši prostor. Likalnica pa je tudi večja. Povečana je delno na račun kontrole, delno na račun prehodov. utesnjenost pa bodo v bodoče še bolj občutili vzdrževalci. Ni prostora, kjer bi lahko opravljali večja popravila strojev. Sicer pa imajo tiste stroje, ki trenutno niso v proizvodnji, spravljena v skladišču, ki je v njihovem primeru kar garaža. Opozarjajo na neustreznost te in na razdaljo od proizvodnje. Stroje je treba transportirati ne glede na vremenske razmere, kar dodatno škoduje. Toda to je »zgodba«, ki bo svojo rešitev našla v nadaljevanju del.

Rekonstrukcija likalnice je stala 1.350.000 din, kar je tudi v začrtanem znesku. Izvajalec del

—privatna firma Gama se je izkazala, saj je bil rok za izvedbo del dokaj tesen. Kljub temu so dela zaključili celo dva dni pred rokom. Opozoriti je treba na večje število obrtnikov, kar je koordinacijo še dodatno oteževalo, toda rezultat kaže, da so bile vse težave premagane.

Z izvajalcem so tesno sodelovali tudi projektanti, saj je tako sodelovanje narekovala tudi specifika in teža del. Pohvaliti pa je treba tudi ekipo vzdrževalcev iz Temenice, ki so bili ves čas intenzivno prisotni. V Temenico poskrbeli tudi za primerne tople obroke za zunanje in za domače

delavce. Torej je bilo vse zares dobro organizirano.

Delavke Temenice so zadovoljne, še posebno pa likalke. V današnjem času je izpeljava takega dela tudi uspeh. Sicer direktorica, Francka Primožič že misli na poletje, ko bo pritisnila vročina in se trudi, da bi vendarle uspeli zagotoviti tudi kvalitetno prezračevanje, kar je med pogoji dela ena največjih nalog. Toda časi so taki, da se je treba dela lotiti postopno. Upajmo torej, da bo počasi vse začrtano prišlo na vrsto.

Dodajmo pa, da je v kratkem pred Temenico še eno delo — ureditev tekočega transporta. Del materiala za to je že pripravljeno in ker ne gre za večje delo, bo izpeljano hitro.

O pripravnštvu

V podjetju Labod smo se kljub neugodni gospodarski situaciji odločili za zaposlovanje pripravnikov — lanskim študentom in ostalih, predvsem otrok naših staršev in socialno šibke populacije.

V obdobju od avgusta 1990 do junija 1991 je opravljalo pripravništvo 99 pripravnikov — 49 študentov od IV. do VII. stopnje izobrazbe.

V strukturi pripravnikov je bilo s tekstilno usmeritvijo 87 pripravnikov (IV. st. — 72, V. st. — 13, VII. st. — 2), družboslovno usmeritvijo 10 pripravnikov (IV. st. — 3, V. st. — 5, VI. st. — 2), strojno in elektro usmeritvijo 2 pripravnika (IV. st. — 1, V. st. — 1).

Po pogodbah z zavodi za zaposlovanje je bilo od skupno 99 pripravnikov refundirano za 72 pripravnikov in sicer:

— *zdravniški pregled na Medicini dela (povprečno na pripravnika 1100 din)*

— *v tovarni Delta pa tudi stroški za obvezna zaščitna sredstva (del. halje)*

ter mesečno:

— *regres za prehrano*

— *prevozni stroški*

— *nadomestilo OD z vsemi prispevki iz BOD, za pripravnike s IV. st. 100%.*

V. st. 130% in VI. st. 180% od najnižjega zneska, ki zagotavlja materialno in socialno varnost delavca.

Od 99 pripravnikov, ki so že opravili pripravniški izpit je v delovnem razmerju:

— *za nedoločen čas 20 pripravnikov — 11 študentov*

— *za določen čas od 3-6 mesecev — 46 pripravnikov — 25 študentov*

— *21 pripravnikom — 7 študentom (IV. st. tekstilno konfekcijske smeri 6 in V. st. 1) pa je prenehalo delovno razmerje po pripravništvu, ker ni bilo potreb ali pa so bili rezultati dela pod pričakovanim.*

V delovnem razmerju je še 12 pripravnikov — 4 študenti, ki bodo pripravništvo zaključili do meseca avgusta 1991.

Kadrovska služba

Večja, svetlejša in novo opremljena likalnica v Temenici, ki jo je narekovala sprememba proizvodnega programa. Od slej bodo v tej tovarni šivali samo ženska oblačila.

Miro Berger — direktor finančno-računovodskega sektorja

Finančni sektor je ponovno kompleten — pred slabim mesecem dni smo dobili direktorja finančno-računovodskega sektorja, ki smo ga v teh likvidnostno in tudi sicer finančno zelo težkih časih, zares potrebovali.

Miro Berger je rojen leta 1946 v Novem mestu. Po izobrazbi je diplomiran pravnik, finance pa so mu skoraj usodno pridjane ves čas njegovega službovanja. S temi relacijami se je srečeval kot poslovni sekretar nekdanjega direktorja IMV — Jurija Levičnika, nadaljeval pa je v Pionirju, kjer se je najprej lotil oblikovanja aktov za interno banko, hkrati pa prevzel tudi vodenje te. To je bilo v času, ko so na Slovenskem interne banke šele nastajale, torej je na tem področju oral ledino. Šest let je bil direktor te.

Ob prevzemu funkcije direktorja sektorja, pravi Miro Berger, je bil prijetno presenečen nad stanjem našega podjetja. V času, ko se gospodarstvo

maje, je taka ugotovitev zares prijetna.

»Vedel sem, da je Labod dokaj stabilna firma, saj sem jo spremljal, kolikor se je to dalo v našem, to je občinskem prostoru, stanje pa je še pozitivnejše od pričakovanega. To sicer ne pomeni, da podjetje nima kreditov in določenih likvidnostnih težav, toda, kdo jih danes nima! Niso pa tako težke, kot so marsikje drugje. Glede kreditov menim, da jih je celo pametno najemati do določenega nivoja. S točno določenim namenom, skratka tako, da se na koncu računica izide.«

Pred nami lastninjenje — kako je s tem v Labodu?

»Pametno je stališče Laboda, da je treba s postopkom lastninjenja počakati, dokler ni jasen republiški koncept tega. doslej je bilo lastninjenje precej nedorečeno in zato je bilo lahko razumljeno in peljano tako ali drugače. Vsekakor pa je nujno, da pride mo do lastnikov, s čimer bomo go-

Direktor finančno-računovodskega sektorja — Miro Berger.

tovo dosegli drugačne, kvalitetnejše odnose do dela in kapitala. Dosedanji sistem vsesplošnega lastništva je moč primerjati s centralno kurjavo v bloku. Prevročje prostore zračimo, ob mesecu pa se razburjamo nad visokimi računi. Gotovo je tudi Labodov interes,

da doreče lastnike in mislim, da je dokajšnje zanimanje tudi med nekaterimi našimi tujimi partnerji.«

»Kasneje, ko se je podjetje preoblikovalo, sem v sklopu kolektivnega poslovnega organa prevzel finančno področje in tako sodeloval tudi v mednarodnih tokovih, saj je v gradbeništvu to neizogibno. Sicer pa mislim, da tako za človeka samega kot tudi za podjetje ni dobro, da predolgo vztrajaš na enem in istem delovnem mestu. Navada in občutek lagodnosti hromita ustvarjalnost. Rutina uspava.

Menjava delovnega okolja sili človeka k novim naporom. To ni vedno enostavno, še posebno, ker ima vsako okolje svoje specifične. Najprej se je, na primer, treba naučiti šifer, saj se ljudje med seboj pogovarjajo o znanih stvareh, ki jih poimenujejo tako ali drugače, krajšajo nazive, imena in podobno.«

In pogled na organiziranost podjetja in sektorja, katerega direktor je.

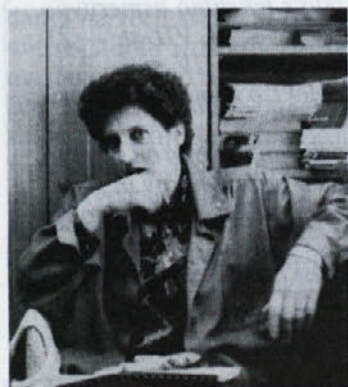
»Tako kot celo podjetje Labod, je tudi naš sektor primerno organiziran z racionalno zasedbo delovnih mest. Vprašanje in iskanje še večje ekonomičnosti je seveda nenehno prisotno, vendar mislim, da je treba v tem smislu razmišljati ne toliko o viških kot o iskanju možnosti za pridobitev dodatnih del.

Lokacijska razdrobljenost je specifična Laboda in gotovo prinaša tudi nekaj več stroškov. Pozitivna pa je gotovo odločitev o profitnih centrih. Vendar je treba ob tem upoštevati tudi podjetje, ki je končno osnova. Prav na finančnem področju se zna to najbolj občutljivejšo odraziti. Primer je lahko določeno investicijsko vzdrževanje, ki bi bilo za nek profitni center potrebno zaradi takih in drugačnih obveznosti pa bi v danem trenutku za podjetje pomenilo prejšnji obrat. V tem smislu bi morali vsi upoštevati podjetje kot osnovo.«

Kakšne bodo torej prve poteze novega direktorja finančno-računovodskega sektorja?

»Moje delo vidim kot delo na makro poziciji. V mislih nimam nobenih velikih sprememb — te menim, da morajo narekovati potrebe. Če jih ni, bi bilo karšnokoli

Sistem kontrole kvalitete

Dipl. ing. Mira Tušek, vodja službe kontrole kvalitete.

Služba kontrole kvalitete ima, z odhodom Marice Praznik na mesto vodje priprave dela VO, novega človeka na čelu. Vodi jo dipl. ing. tekstilne tehnologije, Mira Tušek. Do sedaj je delala kot tehnologinja za program sraj in bluz v naši razvojni službi. Kakšni so prvi pogledi na vlogo in naloge kontrole kvalitete:

»Zaradi naraščajoče konkurence se zahteve trga neprestano povečujejo. To pomeni, da mora kakovost na vhodu materialov in

izhodu gotovih proizvodov stalno rasti s takšnim gradientom, da zadosti pričakovanja kupcev, sicer bo tržišče za podjetje izgubljeno.

Krog kakovosti je že dolgo poznan tudi pri nas. Opozarja nas na dejstvo, da morajo v procesu zagotavljanja kakovosti sodelovati vsi v podjetju in ne le kontrola kakovosti. Posebno vlogo igra tudi vodstvo podjetja, ki ni neposredno navedeno v tem krogu kakovosti. Vodstvo podjetja ima tako kot na drugih področjih, tudi na področju kakovosti upravljalno funkcijo. Tukaj se pričnejo težave pri uvajanju sistema celovitega obvladovanja kakovosti v podjetju. Zahteve, da pri zagotavljanju kakovosti sodelujejo vsi iz podjetja, ne pomenijo, da bodo sedaj vsi opravljali naloge kontrolorjev. Pomenijo samo, da mora vsakdo na svojem delovnem mestu izpolniti zahteve glede kakovosti izdelkov, ki so v njegovi pristojnosti. Za izpolnitev te zahteve pa je potrebno dodatno usposabljanje s področja ka-

kovosti in podpora ter vztrajanje vodstva na izpolnitvi zahteve po kvaliteti.«

Gotovo pa bo potrebno novo razumevanje tudi povezav oziroma »vpliv« tistih, ki delajo na zagotavljanju kakovosti. Vpliv je, na primer, treba uvlejavati pri kreaciji, torej pri izboru kolekcije. Če zveni še tako izrabljeno, bo vendarle treba še veliko delati na avtokontroli, torej na zavesti. Procesna kontrola, ki mu tudi veliko teže, pa ostaja seveda del proizvodnje, torej ena od operacij, pri katerih imajo prav brigadirji možen večji vpliv z večjo doslednostjo.

In kako bo nov sistem nagrajevanja vplival na doseg boljše kakovosti? Po mnenju vodje službe kontrole kvalitete, dipl. ing. Mire Tušek so sankcije preblage, da bi lahko koreniteje vplivale na izboljšavo norme. Vsaj na začetku, pri stopnjevanju pa bodo verjetno sprožile vprašanje »kaj se spleča in kaj ne«. Kajti še vedno je tako, da se »spleča« z dosegom norme žrtvovati kvaliteto.

Priprava ni dežurni krivec

pogovor z vodjo priprave dela VO — Marico Praznik

Z upokojitvijo Lojzeta Ceglarja, je direktor tehničnega sektorja, Boris Vogrinc predlagal za vodjo priprave dela vrhnjih oblačil Marico Praznik. Hkrati pa je združil obe pripravi dela, torej za VO ter za krila in hlače v enotno službo.

Marica Praznik je v Labodu že petindvajseto leto. Četrto stoletja izkušenj pa tudi veliko pomeni. Najprej je delala v pripravi srajc in bluz, potem je vodila službo kontrole kvalitete in sedaj se četrty mesec ukvarja s pripravo VO. Pravi, da ni bilo lahko prevzeti tega dela, saj je že iz izkušnje vedela, da je ponavadi priprava dela dežurni krivec za vse. Toda dolgoletno sodelovanje z Borisom Vogrincom, strokovna povezanost in medsebojno zaupanje, so bili porok, da je nove naloge sprejela.

Kako danes ocenjuje delo priprave VO?

»Moram priznati, da sem nekdanji pogled na pripravo vrhnjih oblačil precej spremenila. Močno sem se morala koregirati, saj tega dela v celoti nisem poznala, pomeni pa bistveno drugačen pristop kot priprava srajc in bluz. Tudi moje nekdanje razmišljanje, češ, da je s prevzemom dela nalog tovarn v samih pripravah manj dela in da je torej nekje nekaj ljudi iz tega naslova preveč, sem že spremenila. Skratka, delo je treba

spoznati, da ga lahko ocenjuješ. Sedaj tudi razumem pripombe bivšega vodje, Lojzeta Ceglarja. Potrpežljiv je bil, čeprav se je zdelo, da nenehno opozarja na napake. Še premalo ga je bilo slišati.«

In kje so kritične točke priprave dela. Kot smo že slišali, je bilo kar precej pripomb od nepopolnih delovnih nalogov pa vse do vprašanja zasedenosti proizvojenj?

»Nekaj je relacij, ki vplivajo na obel nalogi. Nepopolni delovni nalog je razumljen tudi kot pomanjkanje pomožnega materiala, na kar priprava dela ne more vplivati. Kot vemo, je treden dogovor, da programer, ki pa dela v prodaji, ne sme napisati naročilnico za proizvodnjo prej, predno ne zagotovi ves material. Torej je

labod

tesna povezava med prodajo in nabavo nujna, vmes pa je priprava dela. Nimamo vpliva na njihove relacije, odgovorni smo pa ponavadi mi. Tudi pogoste zamenjave materialov nam prinašajo velike težave. Zamenjava tkanine ne pomeni le drugačnega obnašanja te, ampak je pogosto tudi v drugih dimenzijah, kar narekuje dodatno izdelavo narisov in še česa.«

Glede na to, da je velik delež dela vrhnjih oblačil v izvozu je pričakovati, da ima priprava dela za VO vse manj dela...

»Ta ugotovitev je zelo poenostavljena. Res, da Zala pripravlja večino dela za izvoz sama. Naša je le ocena modela, kjer določimo skupni čas (po fazah ga porazdele tovarne same), vse ostalo pa je njihovo. Toda v Ljubljani, ki ima tudi ogromno izvoza, je priprava bolj prisotna. Naša je kontrola narisov, izdelava finih šablon, dezen kart. Le operativne liste izdelava tovarna sama. V Temenici pa je delo kombinirano — za domači trg in za izvoz in je temu ustrezno tudi delo priprave.«

Je priprava dela VO kadrovsko ustrezna?

»Skupno nas je v Ljubljani 14 in v Novem mestu 7. Mislim, da sodita

oba dela skupaj, vendar menim, da bi morala tej odločitvi slediti tudi prodaja. Kajti tam sta programa VO in kril ter hlač še vedno ločena. Omeniti moram tudi načrte o preseljevanju na eno lokacijo, pri čemer je bilo mišljeno Novo mesto. Ni tako enostavno načrtovati take premike, še zlasti, če se zavedamo, da gre v pripravi za strokovno in ustvarjalno delo. Za delo v pripravah so potrebni »izkušeni mački«, ki imajo veliko znanja in veliko izkušenj. Mislim, da je stroka pri nas premalo cenjena, da so v ospredju službe, ki so birokratskega značaja. Naša dejavnost pa je vendarle konfekcija, stroka torej. Tu mislim, da bi se morali krepiti - ne toliko številčno, kot predvsem strokovno. Potrebujemo znanje, kajti s časom je treba naprej. Treba pa ga je tudi ustrezno nagraditi.«

Trenutno se pripravljate za jesensko kolekcijo, ki bo že tekla na PMPS. Kaj bo to pomenilo za vas?

Za enkrat moram reči, da iamo zelo veliko dela z vnosom podatkov. Zapleta se pri vnosu šifer za posamezne materiale, za katere pa niti ne vemo, ali bodo prišli dogovorjeni ali ne. Kaj konkretno bo PMPS pomenil, pa ta trenutek še težko rečem. Pričakovati je več reda, boljše preglednost, boljše spremljavo.«

Kaj bi se dalo v pripravi izboljšati?

Marsikaj, toda vse, česar bi se lotili, je v povezavi z drugimi službami. Lahko bi morda skrajšali čas pripra-

Marica Praznik je prevzela pripravo dela za vrhnja oblačila, ki združuje tudi pripravo dela za krila in hlače.

ve, čeprav smo na večih lokacijah, kar delo močno zavleče. Toda to bi bilo možno ob trdnih dogovorih, spoštovanju rokov in ob znanem materialu. Tako bi se lahko v naprej pripravili z določenimi nalogami. V tako spreminjajočih pogojih, kot delamo danes, pa priprava v naprej ni možna. Čarodeji pa nismo. Zavedamo se odgovornosti, teže našega dela, ki je vezano direktno na proizvodnjo, toda vedeti je treba, da je delo priprave strokovno in težko in da ga moramo opraviti kvalitetno. To pa ne gre iz rok v usta. Prav zaradi soodvisnosti pa pogrešam redne kratke operativne sestanke vseh partnerjev ob določenih nalogi. Dogovorov in informacij v strokovnem smislu nam manjka.«

spreminjanje zaradi eksperimenta nesmiselno. To pa ne pomeni statičnosti. Zato lahko govorimo le o dograjevanju.

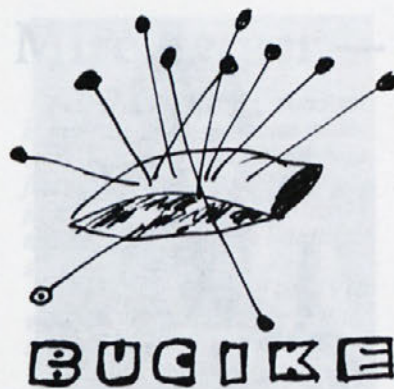
In da pristavimo še svoj lonček — ocena obveščanja?

»Labodov koncept obveščanja je zelo razvejan. Vendar ni dovolj informacij le ponuditi, saj gre pri informiranju za dvosmerni proces. Treba jo je znati tudi sprejemati. Vendar smo ljudje pač taki, da gre naša pozornost sivarem, ki nas trenutno zanimajo in zadevajo. Zato je treba — ob pisnih oblikah — posvetiti pozornost tudi ustnim oblikam. Pogovori vedno dobro denejo in veliko je že doseženega, če se ljudje znajo pogovarjati.«

Hvala za pogovor in srečno!

V Libni

Psihologija je živa veda, čeprav se zdi, da se je nakateri nauče le za oceno v šoli. Odnosi med ljudmi so tako zapleteni in tako občutljivo tkivo, da je treba k tem vprašanjem pristopati ne le previdno, ampak predvsem pošteno. Kajti čim je zaznati dvom v poštenje in zaupanje, je moč zaznati težave. Zato je sprotna, poštna in odkrita informacija zlata vredna. Če gre zato, ne bi smelo biti vprašanje časa in nič naj ne bi bilo bolj potrebno, kot takojšnje razjasnjevanje nejasnosti. Kajti premalo informacij je strup, kot je strup napačna informacija. V vzdušju, kakršnega nam prinaša splošna politična in gospodarska situacija in vse dražje življenje ob nizkih plačah za težko delo, pa je polet dezinformacij najlažje in tudi najbolj učinkovito sredstvo za doseg določenih ciljev. V tesnobnem vzdušju, ko vsi dvomimo v vse, lahko nemogoče postane mogoče.

Delavke Ločne, so, na primer, resno verjele, da so norme dvignjene zato, da bi tako prišli do denarja za vzdrževanje viškov po pisarnah. Pa vendarle, če trezno

pogledamo to trditev, je kaj takega povsem nemogočega, skorajda smešnega. Toda, dokler ne vidiš trezno, je vse mogoče in te boli.

Pa ne le delavke, vsi smo pod vtisi govoric, ki dobivajo krila, ki rastejo in se bohotijo. Prisluhne-mo govoricam, pa če so osnovane ali ne, na osnovi teh delamo zaključke, nasedamo jim vsi po vrsti. Nekateri se v tej medii odlično znajdejo in napeljejo vodo na svoj mlin, toda tak uspeh je lahko le kratkega diha. Vse, kar zraste iz hudobije, nevoščljivosti, nepoštenosti, privoščljivosti, grebatorstva, predvsem pa iz nestrokovnosti, se ne more kaj dolgo obrdržati in ne mora večno zastupljati ozračja. Nekateri so odkrito pozivali k uporabi, k rušenju. Vendar, kdor hoče rušiti, mora znati tudi graditi. Rušenje zaradi rušenja samega, ne pomeni napredka, prej nasprotno. Najučinkovitejša je proti taki klimi resnica. Resnica, prave, sprotno informacije, dogovarjanja, negovanje odnosov sodelavstva. Kaj je rekla, komu in zakaj, kako in kdaj, vse to postane povsem nepomembno ob jasnih relacijah, ob negovanju spoštovanja in predvsem zaupanja med ljudmi, sodelavci. Zdi se, da nam akutno primanjkuje prav tega. Dvomimo o vsem, kar gotovo zavira delovno vzdušje, smo sprejemniki in oddajniki govoric, vsi se čutimo ogrožene, vsi napadene... Kako enotno vzdušje, ko bi le znali biti tako enotni v kakšnem bolj ustvarjalnem in bolj zdravem delovanju. Težko bo premagati tako ozračje, težko, pa vendarle nujno. Za dobro nas vseh.

Čas malice — čas oddiha. Posnetek je iz Delte.

Letos kolonije ne bo

Letos kolonije otrok naših delavk ne bo. Odločitev je posledica izkušenj iz prejšnjih let. Pisali smo že, da interes delno pada in da se takorekoč pojavljajo na spiskih iz leta v leto ista imena. Ker je imela kolonija prizvok socialne pomoči, se letovanja v tej obliki niso mogli udeležiti otroci staršev z višjim standardom, med katerimi pa je bilo zanimanje večje. Ti so bili pripravljani plačati celoten strošek letovanja. Ob seštevku enih in drugih informacij so že na poslovni sekretarji na svojem sestanku ugotovili, da bi bil premor letos upravičen. Do naslednjega leta pa naj bi izdelali koncept letovanja, ki bo temeljil na razpisu in bi torej pomenil participacijo staršev.

Končno pa je tudi glede na politični položaj, na likvidnostne težave in sploh na splet vrste vplivov, odločitev vmestna.

Seja komisije za kadre in družbeni standard

Po statutu podjetja Labod ima komisija za kadre in družbeni standard nalogo, da vodi politiko sredstev za reševanje stanovanjskih vprašanj delavcev.

V letu 1991 je razporejenih za reševanje stanovanjskih problemov 3.000.000 din. Od tega 500.000 din za reševanje kadrovskih in socialnih problemov v podjetju Labod. Osnova za formiranje stanovanjskih sredstev so bili osebni dohodki delavcev. Komisija za kadre in družbeni standard je sprejela predlog strokovne službe, da se sredstva razdelijo po tovarnah in strokovnih službah po deležu osebnih dohodkov, torej z upoštevanjem istega kriterija, kot je veljal za oblikovanje skupne mase stanovanjskih sredstev. Razpis in vodenje postopka tako razdeljenih sredstev v tovarnah in skupnih službah pa je v pristojnosti svetov tovarn oziroma skupnih služb.

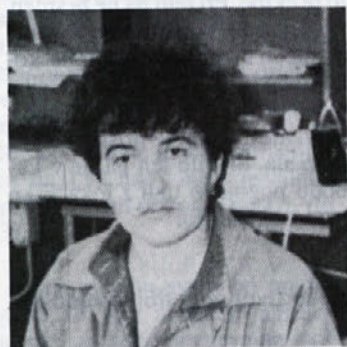
Sprejeti sklep je v bistvu enostaven in v skladu z določili statuta in ne kaže težav in resnosti oblikovanja v komisiji za kadre in družbeni standard. Glede na to, da nimamo objektivne ocene stanja na stanovanjskem področju v podjetju kot celoti (če je ta objektivnost sploh mogoča) ni čutiti navdušenja oziroma pripravljenosti, da bi stanovanjske probleme reševali glede na objektivne potrebe. Obstaja močna želja in zahteva, da se sredstva delijo po tovarnah tako, kot so bila ustvarjena (pri čemer naj bi bili kriteriji delitve tisti, ki so za posamezno tovarno najugodnejši). Ta predlog je sicer sprejemljiv, vendar v primeru, da je sredstev toliko, da lahko z njimi dejansko rešuješ stanovanjske probleme delavcev, bodisi z nakupom stanovanj, bodisi z dodeljevanjem stanovanjskih posojil delavcem. Pri tem naj navedem, da je cena stanovanja po kvadratnem metru že krepko čez 20.000 din, ter da je limit za stanovanjska posojila za leto 1991 določen v višini 210.000 din. Upošteva je željo oz. zahtevo tovarn po delitvi sredstev in na drugi strani cene oz. dejansko reševanje stanovanjskih problemov delavcev in razpoložljiva sredstva za te namene v podjetju Labod kažeta dvoje stvari:

- da so delavci po tovarnah »zadovoljni z malim«,
- da ni najbolj smotno, če bomo nadaljevali z politiko drobljenja stanovanjskih sredstev, ker bomo počasi in ne celovito razreševali stanovanjske probleme delavcev v podjetju Labod.

Zato vidim rešitev le v tem, da oblikujemo objektivno prioriteto lestvico delavcev z stanovanjskimi problemi in jih tudi tako v podjetju Labod skupaj rešujemo.

Mojca Novak
pravna služba
referent za delovna razmerja in družbeni standard

Naša mnenja ... o nakupu na kartico

Jožica Gerdenc, vzorčna šivilja, Novo mesto: »Kartica je vsekakor dragocena, čeprav je jaz ne porabim kaj dosti, ker so naši izdelki, glede na mojo plačo, tudi s popustom še vedno dragi. Rada pa odstopim to ugodnost komu, ki mi je blizu in ki mi tudi sicer pomaga. Tako si lahko izmenjamo usluge.«

Silva Metelko, vzorčna šivilja, Novo mesto: »Kartice skorajda ne izkoristim, poznam pa veliko sodelavk, ki jim zmanjkuje kvote. Res si lahko nekdo, ki si sam ne zna zašiti bluzice ali kaj drugega, s cenejšim nakupom pomaga, kar je seveda dobrodošla pomoč. Menim pa, da ni prav, da se s karticami okorišča tako velik krog ljudi izven Laboda, da je na razpolago vsem.«

Metka Žel, finančna služba, Strokovne službe: »Kartica je

kot pomoč pri plači in zato seveda dragocena. Mislim, da bi bila lahko vsota višja, saj so naši izdelki zelo dragi in jo kaj hitro zapraviš. Še posebno, če imaš številčnejše sorodstvo, ki mu rad pomagaš. Znano je, da imamo v Labodu kartico in zato marsikdo računa na ta popust.«

Albina Tušar, direktorica, Zala: »Pri nakupu na kartico gre v celem podjetju za precejšen denar. Seveda je vprašanje, ali ni prav kartica pripeljala v Labod marsikaterega kupca — sorodnika. Menim, da je treba poiskati razumno mejo, ki bo našim delavcem vendarle omogočala cenejši nakup, ki pa ne bi dovoljevala takih odstopanj. Sicer pa za našo tovarno ta popust ne pride kaj dosti v poštev. V Zali ni naše trgovine, zato je tudi minimalno število tistih delavk, ki kartico sploh dvignejo. Razumemo jo kot pomoč in že ideja je veliko vredna, zaradi naše oddaljenosti od Labodovih prodajalen pa je malo aktualna.«

Nada Mohorič, tehnologinja, Zala: »Tako zame osebno kot za večino zaposlenih v Zali, kartica ne pride dosti v poštev. Stvari kupim, ko jih potrebujem in kjer jih dobim. Pri tem nisem vezana ravno na ta popust, ker pri nas ni Labodove trgovine. Zato mislim, da bi bila kartica pri nas bolj izkoriščena, če bi trgovina pogostejše organizirala obisk tovarn, ki nimajo vsakodnevne možnosti nakupa naših izdelkov s popustom. V tem primeru bi dosegla kartica svoj namen. Vendar smo veseli, da jo imamo, čeravno je ne koristimo. Zakaj torej ne bi dobili možnosti v celoti!«

Milan Bratož, glavni direktor: »Vesel sem, da sem anketiran ob tako aktualni in vroči temi in da lahko po tej poti izrazim svoje mnenje. Priznati moramo, da limit povsem ustreza potrebam nas in naših družin, torej tistih, ki jim je namenjen. Razumljivo je, da izkoriščamo to, kar nam sistem ponuja, hkrati pa moramo vedeti, da ta ugodnost ni tako samo-umevna. Poznam sisteme nekaterih drugih podjetij, kjer so interesi bolj zaščiteni. Tudi mi razmišljamo o drugačnem načinu, ki bil nam bolj prilagojen. Mislim, da se moramo zavedati, da s 30% popustom izgubljam del denar-

ja, ki bi bil sicer naš prihodek in da je popust namenjen nam in našim družinam, ne pa tudi širokemu krogu prijateljev in znancev.«

Mira Pleskovič, PAS, Strokovne službe: »Sama zase kartico malo uporabljam. Delno zato, ker zase težko dobim ustrezno velikost, delno zato, ker so naši izdelki kljub popustu še vedno dragi. Vendar kadarkoli kupujem zase ali za mojo družino, kupim v Labodu in seveda na kartico. Ne izkoristim je v celoti, če bi imela več možnosti, pa bi limit gotovo tudi jaz porabila.«

Prijazen nasmeh in pogled v foto aparat, potem pa bo pozornost ponovno usmerjena v delo. S kontrole kvalitete v Ločni.

Zahtevki in odmevi

Ce se »če« izgubi

Iz kolegija direktorjev je šla novica, da bo verjetno regres pred 1. majem, če bo denar. Ker je bil prav regres povod za nešteta vprašanja iz vseh naših okolij, je bila ta vroča tema seveda še toliko bolj razgreta pred praznikom. Poleg tega pa je bilo slišati še govorice, da ga po 1. maju ne bo moč izplačati. In k vsemu temu se je tisti »če« iz uradnega pojasnila mimogrede izgubil, saj ljudje slišijo predvsem tisto kar hočejo... Eno z drugim in delavke Ločne so stroje ustavile. Zahtev se je nabralo veliko. Z nekaterimi so se delavke drugih tovarnen solidalizirale, z drugimi ne. Za nekatere so dale direktorju čas do 20. maja, za druge je bilo treba reagirati takoj.

In konferenca sindikata je vse to pregledala, v odkritem pogovoru z direktorjem pa so bile razjasnjene mnoge dileme.

Informiranje — slaba točka

Iz pogovora je bilo razbrati, da v večini naših delovnih okolij primanjkuje takojšnjih, sprotnih,

kratkih ustnih informacij. Pretrgani tokovi teh pa so pravi polet dezinformacij. Lahko rečemo, da le Libna in Tip-top sproti dobivajo potrebne informacije in pojasnila, za vse ostale pa velja, da bo treba skrb in odnos do obveščanja občutno povečati. Tudi pretok informacij za seje delavskega sveta je neustrezen (predvsem pred sejami). Večina članov tega prihaja na seje brez mnenj svojega okolja, brez predhodne obravnave gradiva na svetih tovarnih oz. strokovnih službah. To pa je naloga direktorjev, da zagotovo ustrezno »opremljenost« delegatov na eni strani in potrebne informacije organa na drugi strani. S tega stališča je tudi razumeti zahtevo po odpoklicu delavskega sveta. Zahteva se je v razpravi izkazala kot neutemeljena, »rodila« pa je sklep o nujnosti boljšega sprotne pretoka informacij. Da pa ne bi bilo videti vse tako enostavno, povzemimo še razpravo in razmišljanje parih zaupnikov na to temo: »Zdi se, kot da delavski svet podjetja in sindikat ne bi

bili iz istih logov. Zdi se, kot da smo vsak na svoji strani, da vsak zastopa povsem druga stališča. Pa vendarle so naši cilji isti. Zato tudi direktorji naj ne bi bili praviloma prisotni na sejah delavskega sveta, če pa že so, naj ne bi bili pretežno oni razpravljalci.«

Vprašanje tajnih plač

Zelo poudarjena točka so tajne plače, ki delavce močno begajo. Sporni pa so seveda predvsem zneski z individualnih pogodb in sicer v odnosu do višin delavskih plač. »Pravljice« o bajnih zneskih je direktor presekal z dejanskimi podatki o izplačilih. Osnovna plača glavnega direktorja je javna, saj je razmerje določil delavski svet. Kljub temu bega delavce tolikšno število »individualcev« in ne povsem jasne odgovornosti vseh teh. Vendar je treba vedeti, da pooblastila in s tem odgovornosti nalaga zakon. Pojasnilo, da individualna pogodba ne zagotavlja delovnega mesta, da gre za ekipo, ki drži podjetje nad vodo, da je nujen močan strokoven tim,

niso povsem zalegle. Dogovor s tem v zvezi je, da ob polletnem obračunu zbori delavcev obravnavajo poslovanje in ocenijo delo te ekipe. Pri tem pa ne bi smeli pristajati na pozitivni poslovanje na račun nizkih plač. Sicer pa kolektivna pogodba zagotavlja tajne plače, in če iščejo delavci izpolnjevanje te, morajo pristati na vsa določila. Število teh pa je v Labodu pogojeno tudi z lokacijsko razdrobljenostjo.

Kolektivni pogodbi je zadoščeno

Z zadnjimi popravki imamo polne zneske po kolektivni pogodbi, za kar pa je sindikat menil, da je šele osnova za doseg še boljših plač in za doseg še večjega obsega pravic delavcev. Glavni direktor pri tem ponudil roko in pomoč, saj je skupna skrb za človeka, ki je blizu upokojitve, skrb za deficitarni kader in še nekaj podobnih potez, ki bi lahko pomenile višjo novo zaščito delavcev. Razprava pa je tudi opozorila, da izpolnjevanje kolektivne pogodbe zahteva tudi realizacijo ekskalacijskih klavzul — torej plače morajo slediti dvigom življenjskih stroškov.

Zakonske novosti tudi na področju pripravništva

Labod je zares odprt do pripravnikov, povedati pa je tudi treba, da je ustrezno tej odprtosti tudi sodelovanje z občinskimi skupnostmi za zaposlovanje.

Vendar pa novi zakon s tega področja precej zaostre pogoje, kar bo vplivalo tudi na Labod. »Ne upamo si trditi,« pravi vodja kadrovske službe Dragica Nenađić, »da bomo v bodoče še lahko omogočili pripravništvo otrokom naših delavk, ne glede na profil, kar nam je uspevalo do sedaj.«

Že od 1. junija letos velja čaikalna doba. Pripravniki bodo morali biti najprej tri mesece prijavljeni na skupnosti za zaposlovanje, prednost pa bo imel tisti, ki bo prej prijavljen na skupnosti. Nadomestila za pripravnike naj bi skupnost krila v naslednjih višinah:

100% zajamčenega OD za IV. stopnjo

120% zajamčenega OD za V. stopnjo

140% zajamčenega OD za VI. stopnjo

160% zajamčenega OD za VII. stopnjo

Poudariti pa velja, da so zneski v tej višini le v primeru, ko pripravnik sklence delovno razmerje za nedoločen čas. Če pa sklence delovno razmerje le za določen čas, so zneski po vseh stopnjah za polovico nižji. Skupnost krije tudi stroške zdravniškega pregleda, stroške prehrane in prevoza. Stroške regresa pa skupnost ne krije. Nagrado mentorjem pa krije le, če organizacija posreduje skupnosti program pripravnikov z imenovanjem mentorja.

Novost pa je tudi v tem, da tisti, ki imajo kadrovske štipendije niso upravičeni do sofinanciranja skupnosti za zaposlovanje.

Štipendiranje v Labodu

Tako kot pada število štipendij v našem prostoru, pada število razpisanih štipendij tudi v Labodu. Letos smo jih razpisali 34, zajemajo pa od 4. stopnje izobraževanja do 7. stopnje. Glavnina razpisanih štipendij je seveda na 4. stopnji, in sicer na tekstilno-konfekcijski usmeritvi.

Vlog je že sedaj veliko, gotovo pa se jih bo do 15. septembra še veliko več nabralo. Selekcija bo torej ostra, prednost pri izbiri pa bo imel učenčev uspeh.

Ob tem pa še informacija o spremembah pri opravljanju delovne prakse in proizvodnega dela. S spremembami programov sledijo tudi spremembe na tem področju. Izhodišča kažejo, da prehaja večina teže tovrstnega usposabljanja na podjetja.

S 1. junijem pa velja tudi nov zakon o kriterijih in načinu sofinanciranja ter uresničevanja pravic presežnih delavcev. O tem pa več v prihodnji številki.

Nihče ne sme preko svojih pooblastil

»Ne dovolimo, da bi se kdorkoli obnašal arogantno in delavcem kazal knjizico,« je ena od zahtev. Tudi glavni direktor se je strinjal, da je odveč vsakdo, ki bi si dovolil tako grobo in neodgovorno ravnanje. Na bojazen delavk Ločne, da »vzdržujejo« s povišano normo viške v strokovnih službah je težko odgovoriti drugače, kot da je to nesmisel, ki je bil podtaknjen (kot še mnogi drugi) in ki le slabša odnose in počutje. Sicer pa velja za reševanje viškov, da to teče, če se le da človeško, individualno in bi kakršnikoli spiski povzročali le še dodatne travme. V tem smislu pa želi vodstvo urejati ta delikatna vprašanja tudi v bodoče.

Norme

Analize doseganja norm v preteklem obdobju (do 1.1.91) so pokazale na nekaterih segmentih dokajšnje preseganje norm, kar je dalo osnovo za analizo normativov. V prvih treh mesecih letošnjega leta je bila zato izpeljana naloga, ki je z ene strani zajemala znižanje časov izdelave, z druge

strani pa prenos določanja norme časov po fazah v tovarne.

S tem je tovarnam dana možnost in pristojnost, da v okviru skupnega proizvodnega časa in interne cene izdelka sama določa normative in ima zato direkten vpliv na nerealno preseganje norme. S tem je odpadel tudi razlog za obračun norme z omejitvijo na 0,5% nad 120, ki je valjal v predhodnem obdobju od 1.1. do 31.3.1991.

Delavskemu svetu bo predlagano, da se z mesecem aprilom ukine obračun omejevanja individualne norme in se od 1.4.1991 dalje obračunava dosežena norma % za % nad in pod 100, je zagotovil glavni direktor.

Pregledi

Tudi vest o zdravstvenih pregledih »individualcev« je prispela do delavk, ki so zahtevale obdobje preglede za vse zaposlene nad 40 letom starosti. Ti pregledi ostajajo za delavce na izpostavljenih delovnih mestih v proizvodnji in za ekipo vodstvenih delavcev.

Pregledi so namenski — prilagojeni specifični delovnega mesta in obremenitvam, ne pa splošni, kot je bilo napačno razumljeno. Samo iz Ločne gre na primer vsako leto med 35 in 40 delavcev na zdravniške preglede.

S konference sindikata na Sromljah

Bolje je preprečiti, kot zdraviti

Tak je torej odmev na osnovne zahteve delavk Ločne, ki so se jim pridružili tudi delavci ostalih tovarnen. Osnovna zahteva — izplačilo regresa, je bila realizirana — glede na odločitve in sklepe svetov tovarnen in glede na prevzem obvez za vračanje kreditov (Ločna in Temenica — 7000 din, ostali v dveh delih). Tu se je začelo in od tu dalje je bil še plaz vprašanj in poudarkov motečih momentov. Vse kaže, da delavci pogrešajo tesnejših stikov in, kot je bilo že nekajkrat poudarjeno, sprotnih informacij iz »prve roke«. Ogroženost se čuti zaradi tajnih plač in dodatnih pooblastil, ki so po mnenju delavcev oddaljila vodstvo firme. Delavci pričakujejo ostrejšje in doslednejše spremljanje dela in odgovornosti tistih, na najbolj izpostavljenih delovnih mestih in menijo, da bliže k tem sodijo tudi vodje proizvodnje. Vse dražje življenje, majhne plače ter vse manj informacij in vse tesnejši občutek, da delavec pri nas ni več toliko vreden kot je bil, so pač rodila nezadovoljstvo in treba ga je bilo izreči. Končno pa je po tej poti prišlo do kvalitetnega pogovora med predstavniki delavcev in generalnim direktorjem, ki je tudi sam pritrldil, da taki pogovori koristijo obema stranema. Živimo v enem podjetju in cilji obeh strani so enaki. Zato je potrebnega tudi

več neposrednega sodelovanja in več kontaktiranja. Bolje je preprečevati kot zdraviti je pravilo, ki še vedno velja. Preprečevati pa v tem primeru ne pomeni ustraševati, groziti, skrivati, ampak odkrito nastopiti z argumenti in pojasniti. Tako smo bili navajeni delati in tak nivo sodelovanja soupravljanja želijo delavci Laboda

v bodoče tudi zadržati. Kot je pokazal pogovor, tudi v tem ni razhajanja.

Predsednica sindikata je poudarila, da so na odprta vprašanja opozarjali že pred zaostrovanjem, žal pa so delavke Ločne tudi zato ustavile stroje, z njimi pa so se sodalizirale prav v teh vprašanih tudi delavke drugih tovarnen.

Povzemamo po DE

Dokup pokojninske dobe

Dokup pokojninske dobe je poleg predčasnega upokojevanja eden najbolj zanimivih institutov pokojninskega sistema v času skokovitega naraščanja števila brezposelnih. Teze za nov republiški zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju določajo tri oblike dokupa pokojninske dobe:

- Teze dovoljujejo odkup tako imenovane abstraktne pokojninske dobe le v primeru, če je posameznik izgubil delo zaradi operativnih razlogov ali zaradi stečaja. Abstraktna pokojninska doba je tista, za katero ne moremo dokazati, da smo v preteklosti opravljali dejavnost, za katero bi danes morali biti obvezno pokojninsko zavarovani, v preteklosti pa to ni bilo mogoče.

Zaradi operativnih razlogov ali zaradi stečaja odpuščeni delavci bodo torej lahko dokupili do 5 let pokojninske dobe, če bodo tudi sicer izpolnjevali pogoje glede starosti in že dosežene pokojninske dobe. Za dokup morajo torej biti izpolnjeni ti trje pogoji. V Delavski enotnosti št. 16, 16. 4. 1991, je bilo opisano prehodno obdobje od leta 1992 do 1997, v katerem se bo pogoj starosti za starostno upokojevanje vsako leto zaostрил za 6 mesecev. Ta zaostritev vpliva tudi na potrebno starost za dokup pokojninske dobe. Kombinacij je več. Mogoč je dokup 5 let pokojninske dobe za izpolnitev pogojev za starostno, pa tudi predčasno upokojevanje.

Kombinacije:

Moški: Vsaj 35 let pokojninske dobe in vsaj 55 let in 6 mesecev v 1992. letu oziroma vsaj 58 let po 1997. letu. Če hoče predčasno v pokoj, mora imeti pri isti starosti vsaj 30 let pokojninske dobe.

Ženske: vsaj 30 let pokojninske dobe in vsaj 50 let in 6 mesecev starosti v letu 1992 oziroma vsaj 53 let po letu 1997. Za predčasno upokojevanje bo zadostovalo 25 let pokojninske dobe pri isti starosti.

Moški: Leta 1992 star vsaj 60 let in 6 mesecev in vsaj 15 let pokojninske dobe. Po letu 1997 bo moral biti star vsaj 63 let.

Ženske: po letu 1992 stara vsaj 55 let in 6 mesecev in vsaj 15 let pokojninske dobe. Po letu 1997 bo morala biti stara vsaj 58 let.

Moški vsaj 65 let, ženska vsaj 60 let stara in vsaj 10 let pokojninske dobe.

Delovni invalidi II. in III. kategorije bodo lahko dokupili pokojninsko dobo za izpolnitev pogojev za invalidsko pokojnino.

- Teze še vedno dopuščajo dokup pokojninske dobe za nazaj za opravljanje dejavnosti v času, ko za nekatere zasebnike ni bilo omogočeno pokojninsko zavarovanje. Gre za obrtnike, odvetnike, duhovnike, umetnike, podjetnike, kmete, vrhunske športnike in tiste, ki so sekali les v letih od 1945 do 1972. Število dokupljenih let ni omejeno.

- Mogoče bo tudi dokup let za čas visokošolskega študija in služenja vojaškega roka. V slednjem primeru naj bi bil dokup možen šele tik pred upokojevanjem, tako rekoč za izboljšanje pokojnine.

Na koncu še tole: teze nedvomno določajo, da je cena dokupljenega leta v vseh treh primerih ekonomska, torej zasoljena!

L. B.

Če deliš dobroto, si je tudi sam deležen

S 60 leti v pokoj

Marica Popovič — kuharica v Tip-topu se je upokojila. Prijazno in vedno pripravljeno za hec se je bodo vsi, ki jih je dan za dnem stregla in za njih skrbela, radi spominjali.

Malokatera ženska se upokoji s 60 leti. Človek je v taki življenjski dobi že precej izčrpan, utrujen, sit vsega... Vendar za Marico Popovič, kuharico

iz ljubljanskega dela Laboda, to ne velja. Res, da je bila že stara 60 let, vendar pri njej ni bilo zaznani utrujenosti, izčrpanosti... Vesela je skrbela kot kakšna mama, da je bilo slehernemu v »njenem« kolektivu lepo. Zaznala je vsakega, ki je manjkal in ga potem prijazno povprašala kako in kaj, če je kaj bolan, če potrebuje kakšno posebno pozornost... Tudi to je znala omogočiti. Prislubnila je tistim, ki so bili potrebni dodatnega obroka, skrbela za bolne z dietami, imela je razumevanje za vse. Vedno dobre volje in pripravljena za hec je bila zares duša Tip-topa.

Rada bi še delala, saj je bila zelo rada med ljudmi. Pa se je vendarle upokojila, ker jo tudi doma potrebujejo in ker so končno tudi leta že tu, čeprav jih, na srečo, še ne čuti kot breme.

Kolektiv ljubljanskega dela Tip-topa jo pogreša in se ji zahvaljuje za vso njeno dobroto, prijaznost in usrežljivost. Želijo ji vse najlepše, predvsem pa veliko zdravja in dobre volje.

Povzemamo po DE

Vse starejši v pokoj

Delavska enotnost v nadaljevanjih bralce seznanja s predlaganimi novostmi v tezah novega republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki bo veljal od 1. 1. 1992 dalje.

Na željo bralcev objavljamo lestvici, ki kaže prehodno obdobje od leta 1992 do 1997, o tem, kako se bo postopoma večala potrebna starost ob upokojitvi:

● Starostna upokojitev bo mogoča, če bo delavec oziroma delavka imela vsaj 20 let pokojninske dobe in starost:

leto	moški	ženske
do konca 1991	60 let	55 let
po 1. 1. 1992	60 let 6 mesecev	55 let 6 mesecev
1. 1. 1993	61 let	56 let
1. 1. 1994	61 let 6 mesecev	56 let 6 mesecev
1. 1. 1995	62 let	57 let
1. 1. 1996	62 let 6 mesecev	57 let 6 mesecev
1. 1. 1997	63 let	58 let

● Kljub polni pokojninski dobi (40 let moški oziroma 35 let ženske) se bo delavec oziroma delavka lahko upokojila šele pri starosti:

leto	moški	ženske
po 1. 1. 1992	55 let 6 mesecev	50 let 6 mesecev
1. 1. 1993	56 let	51 let
1. 1. 1994	56 let 6 mesecev	51 let 6 mesecev
1. 1. 1995	57 let	52 let
1. 1. 1996	57 let 6 mesecev	52 let 6 mesecev
1. 1. 1997	58 let	53 let

Zlasti druga novost je za marsikoga sporna, saj pomeni za nekatere, ki so se zaposlili takoj po 15. rojstnem dnevu, da bodo morali oddelati 43 let namesto 40 let (moški) oziroma 38 let namesto 35 (ženske) delovne dobe.

Lučka Böhm

Moj sin je vojak v Kninu

Kako se počutijo starši fantov, ki v tem politično tako kompliciranem času služijo vojsko, se sprašujemo dan za dnem. Ko pa so se 20. maja zbrali v Cankarjevem domu, da bi izrekli svojo skrb glasno in skupno, smo vsi z njimi mislili in čutili kot eden. Med tisočimi udeleženci omenjenega zbora pa je bila tudi delavka Ločne, Zdenka Blatnik.

»Brala in slišala sem za srečanje staršev in nič me ne bi ustavilo. Odpravila sem se, tokrat prvič v to hišo. Niti nisem točno vedela, kam in kako. Sledila sem staršem, ki so trumoma prihajali. Kmalu smo zaslišali obvestilo, da je dvorana povsem polna, toda jaz se nisem dala. Če sem že prišla tako daleč, me nič na svetu ne bo ustavilo, da ne bi tudi jaz povedala kar mislim. Uspelo mi je priti v dvorano, kjer je v zraku plavala skrb in bolečina.

Poslušali smo pomočnika komandanta 5. armijskega področja, naše politične predstavnike in kulturnike. Ko je zbor zapel Lipa zelenela je, nas je vse pretreslo in hkrati ganilo, kar smo čutili, da nismo sami v skrbeh za naše fante.

Moj sin služi vojsko v Kninu. Ker je v vojni policiji, je še toliko bolj izpostavljen. Trikrat je bil napaden, trikrat se je neposredno srečal s smrtno nevarnostjo. Zato sem tudi vprašala Janeza Janšo, koliko odstotno mi lahko zagotovi, da se bodo na zboru in tudi si-

cer dane obljube uresničile. Verjamem mu, da se bo osebno angažiral za slehernega, verjamem našim predstavnikom, ki so skupno s starši izražali skrb in zahtevali varnost za naše fante. Starši smo terjali zagotovilo, da se bodo fantje vrnili zdravi in v predvidenem roku. Zahtevali smo, da se zaradi političnih razmer naših fantov ne vpleta v neposredno nevarnost in ne izpostavlja, saj ima vojska svoje kadre. Poudariti pa moram, da ni nihče zahteval, da se sin nemudoma vrne. Vprašanja staršev so kar deževala. Vsakemu je bilo prislubljeno, in vsi prisotni so poslušali mnenja drugih mater in očetov. Mogočno je bilo vzdušje v Cankarjevem domu in hkrati obetajoče.

Sicer pa moram dodati, da sem kot mama vojaka na tako izpostavljenem področju kot je Knin, deležna prijazne pozornosti, vsega mojega okolja. Zahvalila bi se rada Janezu Rotarju, ki mi je pomagal speljati prijavo na sekretariatu za ljudsko obrambo, glede napada na mojega sina. Zahvalila pa bi se rada tudi mnogim sodelavcem iz proizvodnje in iz pisarn, ki se zanimajo in me bodrijo.

Reči moram, da sem se potolazena vrnila z zborovanja staršev. Zaupam našim predstavnikom, verjamem, da bodo trezno in pametno peljali začrtano pot naprej, da spoštujejo mlada življenja, da bo na koncu še vse dobro in prav.«

Družina Blatnik na obisku pri sinu — vojaku. Pravijo, da v Knin ni bilo enostavno priti, zato je bilo srečanje še toliko bolj veselo in ganljivo hkrati.

Honorar — 10 000 din

Kako vabljivo sodelovanje! Darko Dolmovič likalec v Tip-topu, je prejel tako vabilo za sodelovanje v popularni televizijski oddaji TITANIC. Rečeno je bilo, naj bi se oddaje udeležil kot član žirije, da ga pravzaprav ne čaka nobeno težko ali odgovorno delo, mu je še zagotovil Tof. Kako bi se človek uprl taki priložnosti! Tako je Darko prišel na oddajo Titanik, kjer pa ga je čakalo še lepše presenečenje od obljubljenega. Darko je namreč izžrebanec Eha v akciji kartic 3x3, ki v rednem žrebanju niso bile »uspešne«. Darkova »neuspešna« kartica mu je prinesla avtomobil BX.

Vsi, ki smo gledali Titanic tisto

soboto in, ki Darka poznamo, smo bili ganjeni in veseli. Končno je bil deležen sreče nekdo, ki jo zares potrebuje. Darko živi z mamo skromno in tiho življenje. Ima sicer starega golfa, ki ga je kupil od prijatelja, ko je ta odšel na služenje vojaškega roka. In ta stari golf mu je prinesel del zneska, ki ga Darko potrebuje, da bi nov avto lahko prevzel. Za davek na srečo je moral plačati 50 000 din, še nekaj denarja pa je potreboval za registracijo. Sedaj se vozi z avtomobilom, kakršnega si verjetno še sanjati ni upal.

In kako je sprejel to veselo novice: »V oddaji sem bil kot član žirije in ker mi je bilo zagotovlje-

no, da ne bo nič težkega, sem bil sprva miren. Ko pa so me poklicali k avtu in me je Saša začela spraševati, če bi ga imel, se mi je posvetilo. Postal sem malce nervozen in trema se me je polotila. Kar obnemel sem...« Gotovo je težko opisati tako srečo. Sicer pa dodajmo, da se Darka sreča kar lepo drži, saj je bil že dvakrat nagrajen tudi pri naših nagradnih vprašanjih. Želimo mu, da bi ga sreča spremljala tudi v bodoče!

Darko na svojem delovnem mestu v likalnici Tip-topa.

Zdravilišča vabijo

Socilana delavka je za objavo v časopisu posredovala Krkino ponudbo. Ob vse večji skepsi glede odločitve za letovanje v drugih republikah, bo gotovo zanimanje za obisk zdravilišč zrastlel.

Krka ponuja obisk treh —eno je na morju.

Ker poudarjamo, da je skrb za zdravje najprej skrb posameznika, bomo sčasoma znali več vlagati v svoje zdravje. Zato menimo, da bo informacija dobrodošla:

Zdravilišče Program	Zdravilišče Dol. Toplice	Zdravilišče Šmar. Toplice	Zdravilišče Strunjan
3-dnevni zdravstveni preventivni pregled		3400	2160 — 2280
10-dnevni program prev. zdrav. rekreacije		7000	5900
10-dnevni prog. zdravljenja	6500 — 7000	7700 — 8300	6600 — 7000
10-dnevni oddih	4000 — 4500	4700 — 5300	4200 — 4600

Prejeli smo:

Moje razmišljanje

Veliki zločinci v zgodovini človeštva, so vedno našli v množici dovolj barab in tepcev, ki so jim pomagali iz lastnega koristoljubja do njihovega vzpona in propada lastnega naroda, z vsemi sredstvi, tudi z množičnimi moritvami svojega naroda.

To se še vedno dogaja, kljub večkratnim dokazom iz zgodovine, se ljudje nismo ničesar naučili. Tepci so enako nevarni kot barabe. Vsaj tepcev bi bilo lahko manj, če se že barabe nekontrolirano množijo.

Jože Bračička

Zmrzal in toča sta v letošnji pomladi uničila precej jesenskega pridelka. Tudi naše trte na Sromljah niso »ušle« tem težavam.

Zmrzal in toča

Tisti, ki so odvisni od zemlje so že na samem začetku sezone doživeli razočaranje. Zmrzal je uničila veliko pridelka, poleg te pa se je neverjetno zgodaj pojavila tudi toča.

Tudi naš sadovnjak in vinograd na Sromljah je prizadela zmrzal. Prav na dan, ko je prišel na Sromlje uslužbenec zavarovalnice, pa je presenetila še toča. Tako je lahko na enkrat ocenil škodo iz dveh virov.

Povprečje je še vedno isto

Kot pišemo v današnji številki, je bil delavec Tip-topa srečnež, ki mu je žreb določil nagrado — čisto nov avto Citroen BAX. Nasprotno temu srečnemu dogodku pa je nesreča, ki jo je doživela delavka iz strokovnih služb. Izpred bloka so ji ukradli Juga. Za njim je sicer sled, avtomobila pa še vedno nima. Saj poznamo tisto o vrabcu v roki, golob na strehi — ona nima za enkrat ne enega ne drugega, upajmo pa na dober konec.

Seje z zemljevidom

Likvidnostne seje, kar so pravzaprav seje kolegija direktorja, potekajo zadnje čase ob zemljevidu Jugoslavije in z avto karto. Kam poslati naše izdelke, da se bodo kamioni lahko prebili po cestah do cilja? Barikad je že toliko, da je orientacija zares težka...

Čisti Gorjanci

Novomeški planinci in »zele- ni« so organizirali čiščenje Gorjancev. Marica Praznik, sinonim Labodovih planincev, je bila v akciji zelo aktivna, nazadnje pa je prav tu »staknila« tudi dokaj resno poškodbo. Za njo se je čiščenje kmalu zaključilo in sicer v bolni-

Za smeh

»Mi lahko prosim, poveste, kje je tisti pes, ki je dobil nagrado kot najboljši čuvaj?« je vprašal obiskovalec pasje razstave.

»Žal ga ni več tukaj. Danes ponoči so ga namreč ukradli.«

»Težave imam. Sploh ne morem spati. Ponoči niti ne zaslišem očesa...«

»Verjamem ti. Tudi jaz ne morem spati z odprtimi očmi...«

labod

Labod je glasilo delavcev tovarne oblačil iz Novega mesta. Izhaja mesečno v nakladi 2350 izvodov. Glavna in odgovorna urednica Lidija Jež, tehnični urednik Tomo Cesar. Grafična priprava DIC Grafika Novo mesto. Tisk: Tiskarna Novo mesto. Glasilo je oproščeno plačila temeljnega prometnega davka.

ci, kjer so ji morali globoko rano celo šivati. Pa pravi, da ni samo zato jezna na neosveščene izletnike, ki puščajo »civilizacijske« ostanke na vseh mogočih in nemogočih krajih pravljinih Gorjancev.

Milena Žitnik — Delta:

Živeti

Življenje je bridko
sreče je malo,
težki so dnevi
samote,
oh težko je
spoznati življenja
lepote,
živeti, živeti,
ljubiti, trpeti
to sreča je
vsa ki vsem je
namenjena.

Dom

Kjer teče
bistri potok
Belica,
leži vasica
ljubljenjena.

So strmi hribi
visoko so vasi
mir, tišina,
ptičje petje
ljudi veselje
tja nazaj
si srce želi.

Šopek modrosti

Laž je kot snežna kepa; čim bolj jo porivamo, tem večja je.

Znanje je strup, ki v velikih odmerkih zdravi, v majhnih pa ubija.

Človek onemi, ko vidi, koliko je gluhih.

Pameten vidi kolikor hoče in ne kolikor more.

— Jože Bračička

Mali LAB

Prodajam sliko — tempora n. 5404/1991
za ob vodi. Slika je velika 40 x 50 cm in okvarena v plesni bel okvir. Avtor slike je Vidic, narisal pa jo je 1974 leta. Cena slike je 800 din. Informacije dobite v uredništvu.

Hladilnik

Prodajam lepo ohranjen hladilnik. Cena 1.500 din. Informacije — Labod Novo mesto, int. 290.

Poslovno sodelovanje

Na našem ex-temporu so se spletle trajne vezi med ustvarjalci in podjetjem. Med temi pa je v pravi poslovni in prijateljski odnos zrastle sodelovanje z akademsko slikarko Vido Slivnik-Belantič.

V Labodovih oblačilih se pojavlja na svečanostih širom po svetu, saj je kot izredna slikarka — koloristka že pred leti s svojimi deli vzbudila zanimanje tudi preko naših meja.

Vidnega obiska smo v Labodu veseli. Pokramljamo o delu in skozi pogovor spoznavamo, da se skriva v tej krhki ženski ne le velika umetnica ampak tudi poslovna ženska, ki se ne uspava na današnjih uspehih ampak z veliko samokritičnosti hiti naprej in naprej.

Vida Slivnik-Belantič